पुराणम्

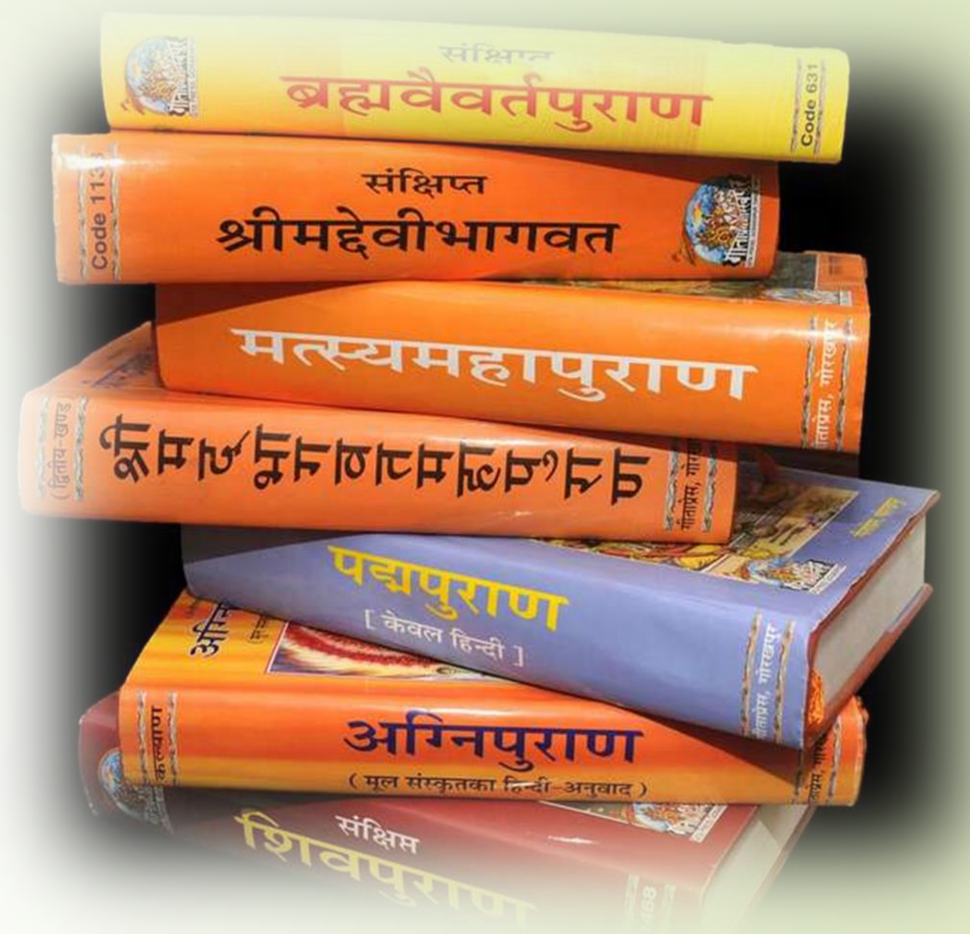

पुरा भवम् इति पुराणम् ।

व्यासादिमुनिप्रणीतवेदार्थवर्णितपञ्चलक्षणान्वितशास्त्रम् पुराणम् ।

पुराणस्य वैशिष्ट्यम् लक्षणम् वा

"सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च ।
वंशानुचरितं चैव पुराणं पञ्चलक्षणम् ।।" वा.पु.(४/१०), मत्स.पु.(५३/६३)

श्रीमद्भागवते तु दशलक्षणसमण्वितं पुराणलक्षणमाकलितम् ।

पुराणस्य सृष्टिकर्ता

"पुराणं सर्वशास्त्राणां प्रथमं ब्रह्मणा स्मृतम्" । मत्स.पु.(५३/३)

* केषाञ्चिन्मते तु कृष्णद्वैपायनव्यासः एव पुराणानाम् आदि प्रणेता ।

पुराणस्य भेदः

पुराणम्

- महापुराणम्
- उपपुराणम्

महापुरणानि १८

ब्राह्मं पाद्मं वैष्णवं च शैवं भागवतं तथा ।
अथान्यं नारदीयं च मार्कण्डेयं च सप्तमम् ॥
आग्नेयमष्टमं चैव भविष्यं नवमं तथा ।
दशमं ब्रह्मवैवर्तं लैङ्गमेकादशं स्मृतम् ॥
वाराहं द्वादशं चैव स्कान्दं चात्र त्रयोदशम् ।
चतुर्दशं वामनं च कौर्मं पञ्चादशं स्मृतम् ॥
मात्स्यं च गारुडं चैव ब्रह्माण्डञ्च ततः परम् ।

* ব্রহ্ম,পদ্ম, বিষ্ণু, শিব, ভাগবত, নারদ, মার্কণ্ডেয়, অগ্নি, ভবিষ্য, ব্রহ্মবৈবর্ত, লিঙ্গ, বরাহ, স্কন্দ, বামন, কূর্ম, মৎস্য, গরুড়, ব্রহ্মাণ্ডপুরাণ।

উপপুরাণাানি ১৮

* সনৎকুমার, নরসিংহ বা নৃসিংহ, বায়ু, শিবধর্ম, আশ্চর্য, নারদ, নান্দিকেশ্বর, উশনস্, কপিল, বরুণ, শাম্ব, কালিকা, মহেশ্বর, কল্কি, দেবী, পরাশর, মরীচি, সূর্য বা ভাস্কর।

धन्यवादः